

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 4. Descriptio Geographica Latij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

ter Tiberim & vrbis Mœnia, vt intelligitur ex oratione Annibalidis apud Lium lib. 21. vocabatur aliter TIBERINVS: hodie locus inter montem Pincium, & Tiberim ad pontem Miluium, & facellum S. Iuliani, oppositus Vaticano.

PRATA QVINTIA: hodie inter vineam Mediceam, vulgò *la Vigna di Madama*, & Molem Hadriani *le Chasteau S. Ange*: sic dicta sunt à Marco Quintio Cincinnato Dictatore.

PRATA MVTTIA: data Mutio Scæuolæ à Po. Rom. virtutis ergò, atque constantiæ: hodie *la Ripa*.

NVM. 9. *Aqueductus præcipui Romani.*

Olim viginti illustres numerabantur, sed ætate Procopij tantum quatuordecim supererant: hi sunt in Historiis celeberrimi.

AQVA APPIA, ducta ab Appio Cæco, inuenta à P. Claudio Venoco.

AQVA MARCIA, à Q. Marcio Rege Pratore qui eam adduxit, olim Aufcia dicta, & fons Piconia, in Fucinum lacum cadens, mox cuniculo hausta, & deinde reddita.

AQVA IVLIA, aliter Tepula dicta ab Agrippâ multis venis collectis aucta.

AQVA VIRGO, sic dicta vel quia militibus hanc Virgo indicauit, vel quòd Herculanium riuum refugerit.

AQVA HASSIA, seu AVGVSTA, & Alletina, parum salubris.

AQVA CRABRA, de quâ in fluuiis Latij.

AQVA SABATINA, seu CYMINIA, ex lacu Sabatino edueta. *Et alia minus illustres.*

§. 4. *Descriptio Geographica Latij.*

NVM. 1. *Latini*, hodie la partie de la Champagne de Rome, entre Tiuoli, Velitri, Rome, & le fleuue Numico.

VR-
BES } OSTIA Colo. facta ab Anco Martio, Romanorum Nauale Straboni, aliter Ostia Tiberina. Repurgatus est portus à Iulio Cæsare, magnificè structus à Claudio, absolutus à Traiano. Hodie *Ostia*, nobis *le port d'Ostie*. Ferunt hîc aliqui Æneam condidisse Troiam No-uam

M A-

uam, de quâ magna difficultas.

RITI-

Laurentum, postea Lauro-lauinium, vt aiunt Seruius, & Inscriptiones, indigenæ Laurentes, & Laurentini, ad quam urbem erat olim lucus ex lauro, item & stagnum quod tempore Seruij iam disparuerat: credunt aliqui dici, hodie *San-Lorenzo*.

MÆ.

V
R
B
E
S
M
E
D
I
T
E
R
R
A
N
E
A
N

ALBA LONGA: Romæ mater, à porcellis albis sic dicta, & formâ oblongiore, vt aiunt Aurelius Victor, & Dionys. A Tullo Hostilio Rege diruta: hodie eius ruinæ ostenduntur in *monte Albano*. Hic quoque mons Albanus *monte Albano*, vbi ferix Latinæ celebrabantur; hic etiam Templum, & hospitia aliquot, eiusque incolæ Foropulienses dicebantur. In eo quoque Albanum Pompeij villa cuius ruæ hodie etiamnum hîc visuntur.

TIBVR: *Tiuoli*, incolæ Tiburtes, & Tiburs in singulari Dionys. τὰ Τίβυρα, Straboni τὰ Τίβυρα. In ea templum Herculi nobile: de eius conditore vide Cluuerium. *Superbum Tibur* Virgilio dicitur, Horatio *Argeo positum colono*.

GABII: incolæ Gabini, Albanorum Colo. ad quam urbem victi Galli à Camillo: celebris quoque est Sexti Tarquinij stratagemate; hodie *l'osteria de Finocchio*.

PRÆNESTE Col. & Municipium: hodie *Palestrina*; Prænests Dionys. & Stephano, sic dicta quòd montibus præster, ait Festus, vel vt ait Seruius ἀπὸ τῶν ἰλιβίων ab ilicibus. Dicta quoque est Stephane, quòd Telegonus hîc vidisset incolas ilice coronatos saltare; hîc etiam Fortunæ primigeniæ templum.

TUSCULVM, à quo Tusculani colles *les monts de Frescati*, dicta vrbs à sacrificiis, & Tuscis; vel quòd sit aditu difficilis quasi *δυσκοτος*: hodie *Toscolano*, ruinæ tantùm.

Tusculanum Ciceronis, antea Luc. Corn. Sullæ quod eluebatur Aquâ Crabrâ, hodie *Monasterio S. Mariæ di Grotta Ferrata*, inter *Frescati*, & *Rocca del Papa*.

Fortunæ muliebris templum ad Crabram Aquam Romam inter & Tusculanum, vbi Veruria mater Coriolanum flexit: hodie perit etiam loci nomen.

LAVICVM, & Labicum Colonia, & Municipium, quod ait

L I I Q V I L A T I I I .

Tullius suo tempore defecisse: locus hodie *Zagaruolo* Clu-
uerio. aliis *Valmontone*, perperam.

LANVVIVM Col. & Municipium, cuius Dictator Milo, vn-
de & oriundus Antoninus Pius, vbi Iunonis Sospitæ tem-
plum: hodie *Civita Lavina*, & *Civita Indovina* corruptâ in-
flexione.

ARICIA: hodie *l'Arícia*, incolæ Aricini, vbi & nemus Dia-
næ Tauricæ, vbi Rex Nemorensis; cuius meminit Sueto-
nius in Caligulâ, qui armis de sacerdotio depugnabat.
Iuxta hanc cliuus Virbij seu Aricini, lucus Egeriæ, &
fons, de quibus in fabulis, & Poëtis.

Bouillæ, incolæ Bouillani, vbi cæsus à Milone Clodius; ita
dictæ à voce *Hilla*, hoc est *intestina*, quòd eò aduenerit bos
ex vulnere trahens intestina: aliis parum peritè quasi boum
villa: *locus eius ostenditur*.

LAVINIVM à Lauiniâ vxore Æneæ, ad quam urbem lucus
Iouis Indigetis: hodie locus vbi Sacellum *Dive Petronilla*.
Hic primò seruati Penates Ro. Albam deportati; & Fanum
commune omnibus Latinis, ait Strabo.

L A- } Ostiensis: hodie *Stagno*.
C V S } Regillus in agro Tusculano ad quem apparuere Castor
& Pollux Ro. bello Latino: hodie *le lac S. Praxede*.

L A- } Aricinus: hodie *Lago di Iensano*, & *Nemo*, à duobus
T I I } oppidis quorum hoc nemus etiam olim, vnde Rex
antiqui } Nemorensis dictus: quibusdam *Specchio di Diana*.

ALBANVS: *Lago d' Albano*, de quo lege Plutarchum in
Camillo.

FLV- } TIBERIS, & Tibris: *Teuere*, à Tiberino Rege nomen
MI- } accepit cùm antè Albula diceretur, sic Dionys.
NA } quamquam aliqui apud Varronem Tiberis nomen
antiquum esse putent, Latinum autem esse Albulam:
lintrium est capax penè ad fontem, maiorum nauium
Romam vsque: de eius inundationibus & earum cau-
sâ, multa Romanæ historiæ.

AN- } ANIO enis, licèt hunc *Ανιῶνα* vocet Polybius, & *Anio-*
TI- } *nis* sæpe Frontinus dicat; tres lacus amœnos defe-
rens, qui nomen dedere Sublaqueo ex montibus

- Trebanorum ortus ait Plinius : hodie *Tenevone*.
 QVI } Almo Fluuiolus vbi lauabatur Mater Deorum quotan-
 nis Kal. Aprilis : hodie *Accia*, & *Acqua d'Accia*, ab in-
 LA- } colis *Acqua-taccia*, inter templum D. Pauli, & portam
 Trigeminam.
 TII } Aqua Crabra, Ciceroni Aqua Tusculana : hodie *la Ma-*
rana ; defluens fluuiolus inter *Frascati*, & *Rocca del*
Papa.
 Numicius Fl. hodie *Numico*, in quo cadauer *Aeneæ*
 repertum. Ex eo tantum licebat libare Vestæ.

NVM. 2. *Rutuli*, hodie la partie Maritime de la Champagne de Rome, entre le Fl. Numico, & Capo d'Antio.

RVTVLI illi sic coniuncti sunt cum antiquis Latinis, vt sit admodum difficile eos ab se inuicem diuellere ; ab his orti sunt *Saguntini* in Hispaniâ, vt astruunt *Linus*, & *Silius*.

- VR- } ARDEA sic dicta, quod Ardeæ auis augurio condita sit ;
 BES } hanc Troiam nouam dictam esse quidam malè pu-
 rant : hinc quoque Camillus exulauit : ad eam fon-
 RV- } tes Ardeatini admodum salutares : hodie eius rudera
Ardea.
 TV- } Aphrodisium, seu Templum Veneris, ad quod Latini
 suos conuentus agebant : perierat iam Plinij ætate : si-
 tum erat circa oppidum *S. Anastasie*.
 LO- } CASTRVM INVI Virgilio, incolæ Castrani : Inui hoc est
 RVM. } Panos, seu Ephialtes, Latinè incubus, malè confun-
 ditur cum castro nouo in Tuscis : situm erat inter *S.*
Anastasiam, & *Capo d'Antio*.

NVM. 3. *Volsci*, hodie vne grande partie de la Champagne de Rome depuis *Pasiano*, *Velitri*, *Capo d'Antio*, & quelque peu de la terre de labour.

- VR- } ANTIQVM patria Neronis, & Caligulæ, Volscorum vrbs
 nobilissima *Dionys. lib. 6. & 8.* caput Volscorum *Li-*
 B E S } *uio*, celebris victoriâ Romanorum, vnde *Rostra* lo-
 cus vbi fixa *Rostra Nauium Antiatarum* V. C. an.
 416. Hic fuit templum *Fortunæ* celebre, & *Hadriani*
 Imp. hodie *Antio Rouinata*.

M A- Nauale Antiatum, cuius meminit Dionys. lib. 8. Ceno apud Liuium dici videtur appositum ostiis Fl. Loracinae, hodie *Lor*: est igitur hodie *Nettuno*.

RITI- CIRCAEI, olim Colo. tempore Strabonis πολίχριοι, Homero credita est Insula ait Plinius, nunc in planitie, dictaque fuit *Æxa*, sed aggesta continenti fluuio- rum limo, ait Theophrastus. Hanc Scholiastes Apol- lonij absurdè Tyrseuiam vocat; locus eius hodie di- citur *Ciuita Vecchia*. Hic etiam Elpenoris tumulus, lo- cus hominem referens ex Theophrasto: hodie pro- pe oppidum *S. Felicitatis*. Cluuerius non aliam ob causam creditam Insulam putat, quàm ob Pompi- nas paludes. Iuxta Circeium Pro. hodie *monte Circello*.

M Æ TERRACINA, & Tarracina, & Terracinae, cum portu quem refecisse Antoninum Pium tradit in eius vitâ Spartianus; olim Trachine dicta ob saxi asperitatem cui infidet; linguâ Volscorum Anxur dicta Plinio. Hic colebatur Iupiter Anxurus, quasi ἀνευ ξυρῆ, sine nouacula, quia numquam barbam posuisset, hodie *Terracina*. Circa eam Galli Imp. villa, & locus Lautu- læ: hodie *Castello*.

VOL- Feroniæ lucus cum fonte, & templo: hæc fuit vxor Iouis Anxuri. Ita dictam innuit Dionys. lib. 2. à Spar- tanis tempore Lycurgi eò delatis ἀπὸ τῶ φέρειν ἀφ' αὐτῶ πελάγους. Quidam Proserpinam putant. In hoc templo serui Pileum fuebant, vnde Dea libertatis dicitur: hodie locus dicitur *Torre de Leuola*.

SCO- RVM.

VRBES SVESSA POMETIA: hodie omnino periit; ad discrimen Suef- sæ Auruncæ incolæ dicti Pometini, & Pometij, capta est tempore Tarquinij Prisci. Eam vocat Strabo μητρόπολιν Volscorum, Dionysio est ὡσπερ ἡγεμῶν τῶ ἔθνης: rectè, nam Antium erat gentis caput.

Velitræ: hodie *Belitri*, & *Belletri*, vbi natus est Octavianus Augustus, incolæ Velitri, & Veliterni: de hac vrbe vi- de apud Suetonium plurima.

Norba: *Norma*; vbi Pœni tenuerunt obsides suos.

Signia: *Segni*; Colonia à Tarquinio ducta.

GGgg iij

SACRIPORTVS : circa oppidum *Paliano*; nam locus hic erat inter Signiam & Præneste memorabilis prælio inter Marium Iuniorem & Sullam

SETIA Col. *Sezza*: eius vinum cæteris Augustus antetulit, ait Plinius.

Sulmo; locus *Sermoneta*, ruinæ etiam periere.

PRIVERNVN : *Piperno*, incolæ Priuernates Colo antea Præfectura: de Priuernatibus, & quam pacem optauerint à Romanis, lege Liuium lib. 8.

Marcus collis prope Lanuuium ad Orientem, de quo sæpe Liuius: *nunc quid sit ignorant indigene.*

CORIOLI perierant iam tempore Plinij; ab his captis dictus est Coriolanus: iuxta Aricium, & Ardeam; *sed ubi nescitur.*

FORVM Appij, incolæ Forappi, locus differtus nautis, cauponibus atque malignis Horatio; sic dictum ab Appio dum viam sternit: situm erat circa *S. Donato.*

Tres Tabernæ: hodie *Cisterna*; harum Acta Apost. meminere: fuerunt tria diuersoria simul iuncta, ait Zosimus.

FRVSINO: *Fraselone*; incolæ Frusinate ad Fl. Cosam Straboni; Liuius ait eos sollicitasse Hernicos, igitur non erant Hernici.

Fregellanum, Fregellæ, & Fregella; hodie *Ceperaro*; ad Lirim Fl. Straboni, à Samnitibus dirutum, reparatum à Ro. & postea euerfum.

Fabrateria: *Falwatera*, & *Faluatera*, incolæ Fabraterrij. Duplex fuit Antiqua, & Noua; hæc nullius nominis.

AQVINVM: *Aquino*, vrbs magna Straboni ad Fl. Melpim.

Interamna Lirinas cognomine, incolæ Interamnani Lirinates cognomento Succufani; vestigia eius visuntur prope *ponte Coruo.*

CASINVM, & Cassinum, quasi forum vetus à voce Sabinâ, seu *Oscâ Cascar* antiquius, vltima Latinorum Straboni: hodie *monte Cassino*. Iuxta erat villa M. Varronis.

Atina: *Atino*; à morbis dicta, quæ Græcis *ἀραι* Seruio, sed eam malè collocat in Pomptinis paludibus.

ARPINVM, incolæ Arpinates, Municipium, & Præfectura: *Arpino*, patria Ciceronis & Marij. Iuxta fuit fundus Ciceronis Arpinas dictus, & Villa Q. Ciceronis appellatum

Arcanum : hodie *Arco*.

SORA : *Sora*; Græcis *Σαῶρα*. Col. Ro. cùm Samnitibus ceterpta esset : apud Strabonem ab eâ non procul Liris oritur.

LIRIS : de *Cariglian*, aliter *Scafati* à *scaphâ*, per quam transitur; amplissimus, & limpidissimus in quem Claudius Fucinum lacum immisit, de quo vide Suetoniũ.

FLV- IN LIRIM { Cofas Frusinonem lauans, hodie *Piscia*
VII CADUNT { Leandro.
MINORES { Trerus Fabrateriam alluens : *Trero*.
FLVII { Melpis : hodie *Melfa*, & *Mele*.
VOL- { Fibrenus : *Fibreno*, eius meminit Tullius, &
ait Lirim reddere gelidiorẽ.

SCO- ASTURA Fl. & Insula, in quâ fuit villa Ciceronis, teste Plutarcho; dictus est aliter *Stura*, Festo: hodie *Astura*, & *Stura*.

RVM. Nymphæus : la *Nympha*.

VEENS, & Decennonius, *Anfento*, { Hi maximè Pompti-
seu *Bandino*. } nas paludes effi-
Amasenus : *Toppia*. } ciebant.

PA- ALITER Pomptinæ; sic dicta quasi Pometina, à Sueffâ
LVS Pometiâ ait Festus. Hanc paludem siccare medita-
POM- batur Iulius, præstitit Augustus; per hanc quoque
PTI- Traianus viam saxo stravit. Siccata iterum sub Theo-
NA. doricò apud Cassiodorum, vbi palus Decennonij di-
citur : certè meminit Fl. Decennonij Procopius, de
quo suprâ. De *Insulis* postea capite decimo.

N v m. 4. *Aurunci*, hodie la partie de la terre de Labeur depuis Terracine, iusques vn peu au delà du Cariglian.

ORA Spelunca villa : hodie *Sperlonga*; vbi Tiberius adiit discrimen, seruatus à Sciano; Prætorium dicitur apud Suetonium.

MA- AMYCLÆ deletæ à serpentibus, aiunt Varro, Plinius, Seruius; à Laconibus conditæ, à Pythagoreis cultæ, qui quia non occidebant serpentes ab iis exterminati sunt : quare à Virgilio Tacitæ Amyclæ dicuntur : hâc frequens vipera & insanabili morsu : olim ab illis

- dictus sinus Amyclanus, qui & Caietanus, & Formianus.
- RITI- CAIETA vrbs & Prom. à nutrice Æneæ, aut à Græco *Kajev*, quòd hîc Æneæ classis incensa sit; Leander à Laconibus dictum, ait à curvitate, quoniam hi *curva* vocant *Caietas*.
- MA Formianum villa Ciceronis, dicta & Caietana, medio itinere inter Caietam, & Formias, certè Valer. Max. ait Cic. casum in villâ Caietanâ: hodie *la villa di Cicerone*.
- AV- FORMIA Municipium, Laconum opus Straboni lib. 5. sic dicta quasi *ὄρμια*, quia hîc crebræ stationes; Lestrygonum ciuitas fuit, quia hanc *Λεστρυγονίην* vocat: item quoque Lami vrbs, & domus Antiphatis apud Homerum dicitur, vt probat Cluuerius: hodie *Mola*.
- RVN- MINTURNÆ Colonia, & Minturna paulò supra Liris Fl. ostia, vbi rudera vrbs ostenduntur: malè dicitur hodie *Traiecto* in collibus ex aduerso illorum ruderû.
- RVM. Ad eam paludes Minturnenses in quibus delituit nudus Marius 7. Consul; item & lucus Maricæ, quam aliqui Venerem arbitrantur.
- CON- FVNDI, Municipium & Colonia in Agro CÆCVBO ad lacum Fundanum: hodie *Lago di Fundi*, vrbs ipsa *Fundi*. Ager autem ille Cæcubus licèt palustris fert vinum generosissimum; dulce est & Albano crassius ait Dioscorides; hoc Lestrygoniam amphoram, flexu poëtico cecinit Horatius.
- TI- Vescia oppidum, & Vescinus ager, incolæ Vesciates & Vesciani: extendebatur ille ager inter *Molam*, & Minturnæ rudera; sed *locus Vesciæ vrbs non potest assignari*.
- NENS Aufonia quoque vrbs, cuius meminit Liuius, *vbi fuerit ignoratur*.
- AV- MASSIVS mons huc quoque ex parte spectat: hodie *monte Dragone*.
- RVN- Item & LIRIS Fl. de quo suprâ in Volscis.

NUM. 5. *Hernici*, hodie les territoires d'Anagni, & d'Alatro, en la Champagne de Rome.

VR-
BES { ANAGNIA caput Hernicorum: hodie *Anagni*; incolæ Anagnini; Græcis etiam Anagnates; Diues à Virgilio, Cerealis Silio dicitur.
ALATRIUM: *Alatro*; aliter Aletrium Colonia, & Municipium, cuius incolæ Alatrinates.
HER-
NI-
CO-
RVM. { FERENTINUM: *Ferentino*, & corruptè vulgò *Florentino*; fuit olim Volscorum, sed iis creptum est ab Hernicis, quâ de re Volsci apud Liuium conqueruntur.
Verulæ, Floro Veruli, Colonia, à Nerua Imp. illustrata: hodie *Veroli*.

NUM. 6. *Aequi*, seu *Aequicoli*, hodie partie de la Champagne de Rome, autour de Subiaco, & à la source du Teuerone.

VR-
BES
ÆQ-
VORVM, seu
ÆQ-
VICI-
LORVM. { ALGIDUM oppidum, & mons Algidus, Romæ primordiis locus vterque clarus: hodie *l'Ostera* dicitur Cluuerio. Monti adiacet sylua eidem cognominis retinens reliquias veteris nominis *selua dell' Aglio*; incolæ Algidenses dicebantur.
Corbio, Romanis tradita ab Æquis victis, & diruta à M. Horatio Puluillo V. C. an. 297. vrbs hæc sita erat supra Algidum.
VITELLIA Colonia, vnde Vitellij Imp. maiores, olim ab Æquis per prodicionem occupata: Colonia peruetus erat paulò supra *Corbionem*.
TREBA: hodie *Trena*, & *Trene*; in Itinerario Trebulæ, Colonia, quam aliqui dictam volunt Augustam; huic montes vicini Plinio dicuntur Trebani, vnde oritur Anio Fl.
VALERIA, aliter VARIA: hodie *Vico-Varo*, ad Anienem Fl. Marsi tribuitur apud Anastasium, quia hoc æuo latius sumebatur nomen Marforum.
Carfeoli: *Arfuli*; à scriptoribus mediæ æui Carfulis, quâ vrbe Romani utebantur pro custodiâ nobiliorum, & triumphatorum.
SVBLAQVEVM villa, seu Sublacensis Neronis, à tribus lacubus sic dicta vt ait Plinius, qui Sambriui, vel Sambriuij dicuntur; postea idem locus dictus est Sublacus, quò secessit S. Benedictus antequam Cassinum peteret: hodie *Subiaco*.
Parall. Geogr. Tom. II. HHhh